

पत्रकारितेचे ग्रती-तपी: मामा परमानंद!

(३ जुलै: मामा परमानंद जयंती विशेष)

नारायण महादेव उर्फ मामा परमानंद यांचे संपादकीय कौशल्य बाबाणण्यांजागे होते. राज्याकारभावाच्युतक अप्रसंग समालोचने व योग्य प्रमाणात हाताळण्यात त्याचा महत्वपूर्ण वाता होता. जनतेच्या अडकणीची चौकीकारी करून त्याचा निर्भीडपणे पाठपुरावा केला जाई. प्रश्नाचा निर्विचार करून, त्याच्या सगळ्या बाजू समजून, त्यावर मोजवा शब्दात पण ठामणे माप्रदर्शन करणे, अशी त्यांची भूमिका असे. प्रकारितेहे व त्रित त्यांनी कुठलीही अपेक्षा न ठेवता समालोचने होते. न्यायमूर्ती रानंद त्यांचे उल्लेख आमचे राजकीय क्रौंक, असा करत. त्यांच्याबद्दल महत्वपूर्ण संकलित माहिती श्री एन. के. कुमार से.नि.अध्यापक देताहेत. . . संपादक.

मुंबईतील नामवंत कायदेपंडित गवासंदेब विश्वनाथ मांडलिक यांना लेखानाची विशेष आवड होती. पंतूनं त्यांच्याचे देवतवत्र चालवण्यात तपत भाग-मांडवलन नव्हते. आपला मानस बोलून दाखवावाच दाढाभाई नौरोजीनी मरतीचे आशासन दिले. या पत्राची आर्थिक बाजू मांडलिक आणि कृष्णाजी मुलजी यांनी स्वीकारली. संपादकीय जबाबदारी नारायण महादेव उर्फ मामा परमानंद यांच्यावर सोपेपण्यात आली. अशा रीतीने नेटिव्ह १८६४ रोजी प्रसिद्ध झाला. याची पूर्ण संपादकीय जबाबदारी मामा परमानंद यांच्यावर त्यांचे मेहोऱे कृशेष्ट निरवेक्त यांनी पूढील शिक्षणार्थी त्यांना मुंबईसच ठेवून घेतले. पूर्वी अंत्यं गरिवीत झालेले अर्धवट माराठी शिक्षण पूर्ण करून मामा सरकारी संट्रॅल स्कूलमध्ये चार वर्षे सेविकले. पूढे कॉलेजातील गेले. महानंद व याचाचा बुद्धिमान विद्यार्थी असल्यामुळे त्यांनी अनेक देखील देखील झाले. पण कामाच्या ताणामुळे त्यांची प्रकृती विद्यार्थी व शेवटपैती त्यांना घरीच विद्यान्यावर खिंतपत पडून रहावे लागले.

राजकीय घडामोर्डीवरील त्यांची टीका भारदस्त व न्यायनिषु असे. तकलीन अनेक भ्राताचारी प्रकारणावर त्यांनी प्रकाशाशेत टाकला; युरोपियांचा व पाहुण्यांचा वर्कलीचे व पुरिविचाराचा आम असेच होते. त्यांच्या पत्ती जानकीबाई यांनी सहर्मचारिणी या नात्याने त्यांना अखेपर्यंत चांगानी साथ दिली. मामांचा स्वभाव प्रसिद्धीविन्मुख व सोशिक होता.

मामा परमानंद हे प्रार्थना समाजाचे एक संस्थापक व संवर्धक होते. त्यांचा जन्म दि. ३ जुलै १८८८ रोजी तांत्रिक सावतवारी नविजक्च्या माणणाव या खेळात झाला. त्यांचे संपूर्णानव नारायण महादेव परमानंद; तथापि मामा परमानंद याच नावाने ते प्रसिद्ध आहेत. मामांचा जन्म झाल्यावर वीली महादेव दुसऱ्या वर्षांच वारले. आई गंगाबाई हिंदे तिच्या भावाचारी मार्दिनी असलेले दुकान चालवून मामांचा सराव आणि प्राथमिक शिक्षण केले. दहाव्या वर्षी मामा मुंबईस विद्यार्थी गेले असलाना त्यांची हुशारी व महत्वाकांक्षा पाहान त्यांचे मेहोऱे कृशेष्ट निरवेक्त यांनी पूढील शिक्षणार्थी त्यांना मुंबईसच ठेवून घेतले. पूर्वी अंत्यं गरिवीत झालेले अर्धवट माराठी शिक्षण पूर्ण करून मामा सरकारी संट्रॅल स्कूलमध्ये चार वर्षे सेविकले. पूढे कॉलेजातील गेले. महानंद व याचाचा बुद्धिमान विद्यार्थी असल्यामुळे त्यांनी अनेक देखील देखील झाले. पण कामाच्या ताणामुळे त्यांची प्रकृती विद्यार्थी व शेवटपैती त्यांना घरीच विद्यान्यावर खिंतपत पडून रहावे लागले.

तरुणास उद्देश-पितृवोध, त्याच्या इंग्रजी, मराठी व गुजराती भाषेतही आवृत्या नियात्या. मामांची एक संस्थानिकास बारा पंते- मूळ इंग्रजी १८९१- माराठी भाषांतर १९६३, एच. क्रृष्ण यांना माराठी योगावडे संकलित करण्याच्या कामांची ताणामुळे त्यांनी अनेक देखील देखील झाले. हिंदी लोकांचे मित्र व विद्यार्थीक संवित्र वेळेवरील हे मामांची योग्याव व कार्यक्रमात जाणाणारे होते. त्यांनी ते मुंबई उच्च न्यायालयात प्रबंधक असलाना मामांचा उपरबंधक झणून नेमले. पूढे त्यांची मामांचा मजूर खाल्याचे सेकेटरी केले. नंतर मामा महसूल व समाजी खाल्याचे अधिकार देखील झाले. पण कामाच्या ताणामुळे त्यांची प्रकृती विद्यार्थी व शेवटपैती त्यांना घरीच विद्यान्यावर खिंतपत पडून रहावे लागले.

तरुणास उद्देश-पितृवोध, त्याच्या इंग्रजी, मराठी व गुजराती भाषेतही आवृत्या नियात्या. मामांची एक संस्थानिकास बारा पंते- मूळ इंग्रजी १८९१- माराठी भाषांतर १९६३, एच. क्रृष्ण यांना माराठी योगावडे संकलित करण्याच्या कामांची ताणामुळे त्यांनी अनेक देखील देखील झाले. हिंदी लोकांचे मित्र व विद्यार्थीक संवित्र वेळेवरील हे मामांची योग्याव व कार्यक्रमात जाणाणारे होते. त्यांनी ते मुंबई उच्च न्यायालयात प्रबंधक असलाना मामांचा उपरबंधक झणून नेमले. पूढे त्यांची मामांचा मजूर खाल्याचे सेकेटरी केले. नंतर मामा महसूल व समाजी खाल्याचे अधिकार देखील झाले. पण कामाच्या ताणामुळे त्यांची प्रकृती विद्यार्थी व शेवटपैती त्यांना घरीच विद्यान्यावर खिंतपत पडून रहावे लागले.

तरुणास उद्देश-पितृवोध, त्याच्या इंग्रजी, मराठी व गुजराती भाषेतही आवृत्या नियात्या. मामांची एक संस्थानिकास बारा पंते- मूळ इंग्रजी १८९१- माराठी भाषांतर १९६३, एच. क्रृष्ण यांना माराठी योगावडे संकलित करण्याच्या कामांची ताणामुळे त्यांनी अनेक देखील देखील झाले. हिंदी लोकांचे मित्र व विद्यार्थीक संवित्र वेळेवरील हे मामांची योग्याव व कार्यक्रमात जाणाणारे होते. त्यांनी ते मुंबई उच्च न्यायालयात प्रबंधक असलाना मामांचा उपरबंधक झणून नेमले. पूढे त्यांची मामांचा मजूर खाल्याचे सेकेटरी केले. नंतर मामा महसूल व समाजी खाल्याचे अधिकार देखील झाले. पण कामाच्या ताणामुळे त्यांची प्रकृती विद्यार्थी व शेवटपैती त्यांना घरीच विद्यान्यावर खिंतपत पडून रहावे लागले.

तरुणास उद्देश-पितृवोध, त्याच्या इंग्रजी, मराठी व गुजराती भाषेतही आवृत्या नियात्या. मामांची एक संस्थानिकास बारा पंते- मूळ इंग्रजी १८९१- माराठी भाषांतर १९६३, एच. क्रृष्ण यांना माराठी योगावडे संकलित करण्याच्या कामांची ताणामुळे त्यांनी अनेक देखील देखील झाले. हिंदी लोकांचे मित्र व विद्यार्थीक संवित्र वेळेवरील हे मामांची योग्याव व कार्यक्रमात जाणाणारे होते. त्यांनी ते मुंबई उच्च न्यायालयात प्रबंधक असलाना मामांचा उपरबंधक झणून नेमले. पूढे त्यांची मामांचा मजूर खाल्याचे सेकेटरी केले. नंतर मामा महसूल व समाजी खाल्याचे अधिकार देखील झाले. पण कामाच्या ताणामुळे त्यांची प्रकृती विद्यार्थी व शेवटपैती त्यांना घरीच विद्यान्यावर खिंतपत पडून रहावे लागले.

तरुणास उद्देश-पितृवोध, त्याच्या इंग्रजी, मराठी व गुजराती भाषेतही आवृत्या नियात्या. मामांची एक संस्थानिकास बारा पंते- मूळ इंग्रजी १८९१- माराठी भाषांतर १९६३, एच. क्रृष्ण यांना माराठी योगावडे संकलित करण्याच्या कामांची ताणामुळे त्यांनी अनेक देखील देखील झाले. हिंदी लोकांचे मित्र व विद्यार्थीक संवित्र वेळेवरील हे मामांची योग्याव व कार्यक्रमात जाणाणारे होते. त्यांनी ते मुंबई उच्च न्यायालयात प्रबंधक असलाना मामांचा उपरबंधक झणून नेमले. पूढे त्यांची मामांचा मजूर खाल्याचे सेकेटरी केले. नंतर मामा महसूल व समाजी खाल्याचे अधिकार देखील झाले. पण कामाच्या ताणामुळे त्यांची प्रकृती विद्यार्थी व शेवटपैती त्यांना घरीच विद्यान्यावर खिंतपत पडून रहावे लागले.

तरुणास उद्देश-पितृवोध, त्याच्या इंग्रजी, मराठी व गुजराती भाषेतही आवृत्या नियात्या. मामांची एक संस्थानिकास बारा पंते- मूळ इंग्रजी १८९१- माराठी भाषांतर १९६३, एच. क्रृष्ण यांना माराठी योगावडे संकलित करण्याच्या कामांची ताणामुळे त्यांनी अनेक देखील देखील झाले. हिंदी लोकांचे मित्र व विद्यार्थीक संवित्र वेळेवरील हे मामांची योग्याव व कार्यक्रमात जाणाणारे होते. त्यांनी ते मुंबई उच्च न्यायालयात प्रबंधक असलाना मामांचा उपरबंधक झणून नेमले. पूढे त्यांची मामांचा मजूर खाल्याचे सेकेटरी केले. नंतर मामा महसूल व समाजी खाल्याचे अधिकार देखील झाले. पण कामाच्या ताणामुळे त्यांची प्रकृती विद्यार्थी व शेवटपैती त्यांना घरीच विद्यान्यावर खिंतपत पडून रहावे लागले.

तरुणास उद्देश-पितृवोध, त्याच्या इंग्रजी, मराठी व गुजराती भाषेतही आवृत्या नियात्या. मामांची एक संस्थानिकास बारा पंते- मूळ इंग्रजी १८९१- माराठी भाषांतर १९६३, एच. क्रृष्ण यांना माराठी योगावडे संकलित करण्याच्या कामांची ताणामुळे त्यांनी अनेक देखील देखील झाले. हिंदी लोकांचे मित्र व विद्यार्थीक संवित्र वेळेवरील हे मामांची योग्याव व कार्यक्रमात जाणाणारे होते. त्यांनी ते मुंबई उच्च न्यायालयात प्रबंधक असलाना मामांचा उपरबंधक झणून नेमले. पूढे त्यांची मामांचा मजूर खाल्याचे सेकेटरी केले. नंतर मामा महसूल व समाजी खाल्याचे अधिकार देखील झाले. पण कामाच्या ताणामुळे त्यांची प्रकृती विद्यार्थी व शेवटपैती त्यांना घरीच विद्यान्यावर खिंतपत पडून रहावे लागले.

तरुणास उद्देश-पितृवोध, त्य

